

11th International Conference on Language, Literature, Culture and History Studies

بررسی و تحلیل فرمالیستی اشعار رضا براهنی از منظر هنجار‌گریزی و سفید‌نویسی با تاکید بر کتاب «خطاب به پروانه‌ها»

پری ناز سعیدی

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور تهران

چکیده

فرمالیست‌ها، اثر ادبی را جدا از شخصیت و اعتقادات نویسنده آن، و صرفاً به عنوان یک مساله زبانی بررسی می‌کنند. نقد فرمالیستی به دنبال معنی یابی در اثر ادبی نیست بلکه به دنبال مفهوم ادبیت است. منتقد فرمالیست ابتدا روی این مسئله تمرکز دارد که شاعر چگونه سخن خود را بیان کرده است. به این منظور به بررسی واژه می‌پردازد و آن را از زاویه‌ی صنایع لفظی و معنوی واکاوی می‌کند. سپس به چگونگی ارتباط آن با دیگر واژگان توجه می‌کند تا بتواند میزان و دلیل موفقیت یا عدم موفقیت اثر را از طریق پیوند کلمات و نوع کاربرد این صنایع به بوته‌ی نقد بکشد. کتاب «خطاب به پروانه‌ها و چرا من دیگر یک شاعر نیمایی نیستم» اثری ارزشمند و ماندگار در ادبیات فارسی است و به ایجاد تغییرات در ساختار شعری و معرفی راهی تازه برای استخدام واژه‌ها و سرودن شعر منجر شده است. اشعار رضا براهنی از منظر هنجار‌گریزی و سفید‌نویسی دارای پتانسیل نقد و بررسی فرمالیستی بوده و شاعر با شناخت ظرفیت‌های زبان و عناصر ایجاد زیبایی در کلام، به روش منحصر به فرد خویش برای سرودن شعر دست یافته و توانسته است با خلق واژه‌های جدید، استفاده‌ی مناسب از ظرفیت‌های زبانی و جسارت در ایجاد تغییرات نحوی، تصاویر بدیع و تاثیرگذاری برای خواننده به نمایش بگذارد. چنین به نظر می‌رسد که کتاب «خطاب به پروانه‌ها» می‌تواند به عنوان نمونه‌ای موفق و قابل تأمل از منظر فرمالیسم، معرفی گردد.

واژه‌های کلیدی: رضا براهنی، خطاب به پروانه‌ها، فرمالیسم، شعر معاصر فارسی